

VIROLAHDEN KUNTA

Arviointikertomus 2021

Virolahden kunnan tarkastuslautakunta

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

Tehtävät ja toiminnan tarkoitus sekä tavoitteet

Tarkastuslautakunnan tehtävistä on säädetty 1.5.2015 voimaan tulleen kuntalain 14 luvussa ja kunnan hallintosäännössä. Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on mm.:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja toiminta

Kunnanvaltuusto on 9.8.2021 § 31 asettanut kuntalain 121 §:n mukaisesti tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano arviointivuonna:

Jäsenet

Mikko Jokimies, puheenjohtaja
Aki Hurttu, varapuheenjohtaja
Aira Paavola
Anu Koskela

Varajäsenet

Marja Helena Kormu
Jani Helenius
Filiz Celik
Ahti Meriläinen

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut HT tilintarkastaja Antti Kärkkäinen ja tarkastaja Minna Back-Helvasto 1.12.2021 alkaen molemmat BDO Audiator Oy:stä. Tilintarkastuspalvelut kilpailutettiin vuosiksi 2019-2022. Kilpailutuksen tuloksena tilintarkastusyhteisöksi valittiin BDO Audiator Oy.

Tarkastuslautakunta toteutti työnsä hyväksymänsä arviointisuunnitelman mukaisesti kokoon-tumalla kaikkiaan seitsemän kertaa. Perinteinen yhteiskokous Miehkälän tarkastuslautakun-nan kanssa järjestettiin arviointivuonna Miehkälässä 23.3.2022. Tarkastuslautakunta pereh-tyi toimintavuonna kunnan toimintoihin ja talouteen haastatteleamalla kunnanjohtajaa, hallin-tojohtajaa, toimialajohtajia sekä tehtäväalueiden vastuuviranhaltijoita.

Tarkastuslautakunta perustaa arviointinsa valtuuston, kunnanhallituksen ja lautakuntien pöy-täkirjoista, toimintakertomuksesta sekä kunnallisjohdon ja eri tehtäväalueiden henkilöstön haastatteluissa tekemiinsä havaintoihin.

Tilintarkastus

Virolahden kunnan tilintarkastajana vuonna 2021 on toiminut BDO Audiator Oy, vastuullisena tilintarkastajana JHT, KHT Ulla-Maija Tuomela. Avustavina tarkastajina ovat toimineet HT Antti Kärkkäinen ja tarkastaja Minna Back-Helvasto. Tilintarkastaja on raportoinut tarkastuslautakunnalle tarkastussuunnitelmansa toteutumisesta 25.5.2022.

2 EDELLISEN VUODEN ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY

Virolahden kunnanvaltuusto on käsitellyt arviointikertomuksen 2020 kokouksessaan 14.6.2021 ja päättänyt pyytää kunnanhallitukselta lausunnon niistä toimenpiteistä, joihin kertomus antaa aihetta. Kunnanhallitus on merkinnyt 8.11.2021 eri toimialoilta saadut raportit tiedoksi ja antoi ne edelleen tiedoksi kunnanvaltuustolle.

Tarkastuslautakunta on tyytyväinen annettuihin vastineisiin.

3 KUNTASTRATEGIAN TOTEUTUMINEN

Kuntalain 37 §:n mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Virolahden kunnan strategia vuosille 2019 - 2021 on hyväksytty valtuustossa 12.11.2018. Koronatilanteen tuomiin muutoksiin reagoitiin päivittämällä kuntastrategiaa 2020.

Kunnan toimintaa ohjaa visio 2025 ”Kasvava Virolahti”. Arvoina ovat mm. asukas- ja asiakaslähtöisyys, suvaitsevaisuus ja tasa-arvo, tuloksellisuus ja vaikuttavuus sekä kestävä kehitys. Strategian vuoden 2021-2022 painopisteitä ja tavoitteita ovat elinkeino edellä, laadukas asuin ympäristö, toimivat palvelut, markkinointi ja terve talous.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Koronapandemian vaikeuttaessa edelleen alueen yritystoimintaa vuonna 2021 kunnanhallituksen päätöksellä myönnettiin Vaalimaan ostosmatka-alueen yrityksille lisää maksuaikaa vuokriin. Maksuajan myöntäminen tuki alueen yritystoimintaa poikkeuksellisena pandemia-aikana. Strategian toteutumisen kannalta on tärkeää, että elinkeinoelämää koskevia tavoitteita pyritään edistämään yhdessä yksityisten toimijoiden kanssa.

Vuonna 2021 aloitettiin merenranta-alueiden osakaavan uusiminen, jonka toivotaan tarjoavan lisää houkuttelevia vaihtoehtoja vakituiseen asumiseen Virolahdella sekä vaikuttavan positiivisesti myös asukasmäärään. Vuonna 2021 toteutettu asuntokampanja onnistui hyvin, kampanjasopimuksia tehtiin 18 kpl, joista 12 vuokrasopimusta on vuonna 2022 voimassa.

4 KUNNAN TALOUS

Kunnan tilikauden 2021 tulos oli 1 551 834 euroa alijäämäinen. Kunnan taseessa on edelleen kertyneitä ylijäämiä vuoden päättyessä yhteensä 8,3 miljoonaa euroa.

Tarkastuslautakunta on tarkastellut kunnan taloustilanteen kehitystä keskeisten tunnuslukujen osalta alla olevassa taulukossa. Kunnan toimintaan vuonna 2021 vaikutti vuoden 2020 tapaan COVID-19 pandemia.

Talouden keskeiset tunnusluvut			
Tunnusluku	2021	2020	Kehitys edelliseen vuoteen
Vuosikate poistoista, %	-14	148	
Omavaraisuusaste, %	40	43	
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	76	74	
Taseen ylijäämä €/asukas	2719	3199	
Lainat €/asukas	5928	5693	
Kassan riittävyys, pv	21	45	
Investointien tulorahoitus, %	-10	196	

Virolahden kunnan tulos 2021 oli poikkeuksellisesti alijäämäinen. Suomen kunnat ovat pääsääntöisesti tehneet hyvät tulokset vuonna 2021 toisenkin koronavuoden jäljiltä pitkälti koronatuikien ansiosta. Kunnan lyhytaikaisen lainamäärän kasvulla oli vaikutusta suhteelliseen velkaantuneisuusprosenttiin sekä lainat €/asukas tunnuslukuihin. Tulorahoitus ei riittänyt investointeihin ja kassan riittävyys laski 45:stä päivästä 21 päivään.

Talous vahvistui myös kuntayhtymissä ja mm. Kymsote-konsernin tilikausi 2021 oli ylijäämäinen. Kunnan v. 2021 tilikauden tulokseen vaikutti merkittävästi Kymsoten laskutuksen toteutuman ylittyminen budjetoidusta. Kunta on jättänyt oikaisuvaatimuksen laskutukseen liittyen.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Virolahden kunnan tilinpäätös on alijäämäinen koronatuista huolimatta. Alijäämä johtuu pitkälti Kymsoten laskutuksen kasvusta. Kunnan kassavarat vähenivät merkittävästi, kassavarojen muutokseen vaikuttivat pitkälti sote-kustannusten kasvu ja investoinnit.

Kunta velkaantui vuonna 2021 lisää lyhytaikaisen lainakannan kasvaessa. Investointimenot kasvoivat noin 42% edellisvuoteen verrattuna, eikä tulorahoitus riittänyt kattamaan investointeja. On tärkeää seurata ja pitää huolta talouden tasapainosta tulevina vuosina, sillä kuntien vuosien 2021 ja 2022 alijäämillä varsinkin sote-kustannusten osalta, on vaikutusta kuntien hyvinvointialueuudistuksen jälkeisiin verotulo- ja valtionosuusrahoitukseen vuodesta 2023 alkaen.

Vuonna 2022 suurimmat investoinnit ovat päiväkodin rakentaminen ja terveysaseman muutostyöt. Viime vuosina rakentamisen haasteena ovat olleet rakennuskustannusten nousu, tarkastuslautakunta näkeekin kustannusten seurannan tärkeänä.

Kunnalle ja konserniyhtiöille maakaasun hinnan nousulla on ollut huomattava vaikutus, mikä vaikutti myös osaltaan tilapalvelujen talousarvioylitykseen. Maakaasun hintaan ei ole odotettavissa maailman tilanteesta johtuen alenemista ja maakaasun korvaamiseen muilla energialähteillä tulisikin harkita.

Kiinteistöverotuotto toteutui n. 165 t€ pienempänä kuin talousarviossa oli ennakoitu. Vuoden 2020 arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta pohtikin, olisiko edellisen vuoden kiinteistöverotuottojen toteutuma realistisempi lähtökohta talousarviovaraukselle kuin nykyiset ennustekehikot.

5 TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

5.1 Yleishallinto

Yleishallinnon talousarvioon sisältyy keskusvaalilautakunnan, tarkastuslautakunnan, kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen alaiset toiminnot. Yleishallinnon toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin, kunnanvaltuuston tavoitteeseen terve talous vaikutti merkittävästi sote kustannusten kasvu. Yleishallinnon taloudelliset tavoitteet toteutuivat talousarvion mukaan sote kustannuksia lukuun ottamatta. Virolahden kunnanhallitus on jättänyt Kymsotelle kirjallisen vaatimuksen, prosessi on toukokuussa 2022 vielä kesken.

5.1.1 Elinkeino- ja matkailutoimi

Elinkeinotoimen tavoitteena on Virolahti -strategian tavoitteiden toteuttaminen. Virolahden alueella toimiville yrityksille yritysneuvontapalveluista vastaa Cursor Oy.

2021 tavoitteet liittyivät pitkälti Vaalimaan ostosmatkailualueen jatkokehitykseen. Jatkokehitystä on hidastanut koronapandemia, loppuvuodesta 2021 aloitettiin ostosmatkailualueen master plan päivitys, joka valmistui vuonna 2022.

Muita tavoitteita oli mm. Klamilan sataman kehittäminen. Satamaravintolan tiloihin tehtiin laajennusta ja kävijämäärät kasvoivat edellisvuoteen verrattuna.

Matkailutoimen tarkoituksena on kunnan matkailutoimen kehittymisen edistäminen ja alueen palvelujen markkinoinnin tukeminen yhteistyössä kuntalaisten ja seudun toimijoiden kanssa. Matkailumarkkinoinnin palveluntuotanto kilpailutettiin osana elinkeinopalveluiden

tuottamista, uusi sopimus Cursor Oy:n kanssa tuli voimaan 2021. Vuoden 2021 toteutuneita tapahtumia olivat mm. Arktika-päivät, Kaakon kamarimusiikki.

Elinkeino- ja matkailutoimen taloudelliset tavoitteet alittivat talousarvion noin 72 t€.

5.1.2 Tukipalvelut

Tukipalvelut muodostuvat talous- ja henkilöstöhallinnosta.

Taloushallinto

Talous- ja tietohallinnon kokonaismenot toteutuivat hieman yli budjetoidun toteuman ollessa 100,30%. Taloushallinnon kaikki menot kohdistetaan muille toimialoille tai ulkopuolisille käyttäjille.

Henkilöstöhallinto

Henkilöstöraportti 2021 on laadittu ja hyväksytty kunnanhallituksessa 28.3.2022. Henkilöstöhallinnon budjetin ylitys noin 20 300 € johtui pääosin työterveyspalveluiden käytön kasvusta. Henkilöstöraportin mukaan sairauspoissaolot olivat 17,4 päivää työntekijää kohden (2020; 12,6). Kaakon kaksikon kuntien henkilöstöpoliittiset linjaukset ovat henkilöstöpoliittisessa ohjelmassa.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Henkilöstöraportti antaa hyvän käsityksen kunnan henkilöstötilanteesta sekä henkilöstösuunnitelmista ja kehittämistyöstä. Sairauspoissaolot kasvoivat vuonna 2021 hieman. Kaakon Kaksikon kehityskeskusteluprosentti oli edelleen hyvällä tasolla ollen 99 %.

Henkilöstölle vuosi 2021 oli edelleen yllättävä ja kuormittava koronapandemiasta johtuen, lähes koko vuoden voimassa oli vahva etätyösuositus tai suora etätyömääräys. Palvelut on kuitenkin kyetty järjestämään hyvin ja henkilöstö ansaitsee kiitosta kunnan ja kuntalaisten hyväksi tehdystä työstä.

5.2 Sivistys ja hyvinvointi

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tulosalue toteutui alle budjetoidun, perusopetus puolestaan ylittyi hieman. Lukion talousarvio ylittyi selvästi toteuman ollessa 112,20%. Toteumaan vaikuttanee oppivelvollisuuden laajentaminen, jonka kustannukset kohdistuivat kunnalle. Oppivelvollisuuden suorittamisen tueksi Kaakon kaksikko on tehnyt yhteistyötä Etelä-Kymenlaakson ammattiopiston Ekamin kanssa opintojen keskeyttämisen ehkäisemiseksi. Oppilashuollon tulosalueen toteuma oli 135,70%, toteumaan vaikutti mm. v. 2021 Kaakon kaksikon kouluissa aloittanut toinen vakituinen oppilashuollon kuraattori.

Tarkastuslautakunnan arvioinnin painopistealueena oli perusopetus ja lukiokoulutus. Tarkastuslautakunta kuuli sivistys- ja hyvinvointijohtajaa arviointia suorittaessaan. Toiminnalliset tavoitteet saavutettiin riittävästi.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Yläkouluissa ja lukiossa toteutettiin koronapandemiasta johtuen etäopetusta keväällä 2021. Vuonna 2020 toteutetun etäopetuksen järjestämisen myötä sähköisiin toimintatapoihin on panostettu kunnassa. Uutena linjana lukiossa aloitti syksyllä 2021 kilparatsastuslinja yhteistyössä Liinakkotallin kanssa.

Erityisen tuen tarve on lisääntynyt kunnissa myös Virolahdella. Tarkastuslautakunta painottaakin kunnan sivistys- ja hyvinvointitoimen palveluiden toteuttamisen merkitystä.

Kunnan ja yksityisen sektorin kanssa yhteistyössä toteutettu kuntosali otettiin hyvin vastaan kuntalaisten keskuudessa ja Villirannan kuntosali nähdään hyvänä lisänä kunnan tarjoamiin palveluihin.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan vuodesta 2021 selvittiin hyvin ja lakisääteiset palvelut kyettiin tuottamaan poikkeusoloissakin.

5.3 Tekninen toimi

Miehikkälän kuntateknikka tuottaa Kaakon Kaksikon toimitiloihin liittyvät palvelut sekä kuntalaisille lakisääteiset kunnallistekniikan, ympäristöterveydenhuollon, eläinlääkintähuollon ja pelastustoimen palvelut.

Tilapalvelujen toimintakulut ylittyivät talousarvioon verrattuna. Toimintakulujen ylitykseen vaikuttivat mm. terveyskeskuksen vesivahinkoon, kuntotutkimukseen ja muutossuunniteluun liittyvät kustannukset, maakaasun hinnan nousu.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Vuonna 2021 toteutettu asuntokampanja onnistui hyvin, ja toiminnallisista tavoitteista asuntojen vuokrausaste parani vuoteen 2020 verrattuna olleen vuoden lopussa 84. Terveysaseman vesivahingosta johtuen terveystaloutta siirrettiin Miehkälään, korjaustöiden valmistuttua terveystaloutta ovat taas käytettävissä Virolahdella.

Tarkastuslautakunta tuo esille eläinlääkäripalveluiden saatavuuden kunnassa, kunnassa ei ole 1.5.2022 alkaen saatavilla eläinlääkäripalveluita. Tarkastuslautakunta tiedustelee, kuinka kunta varmistaa jatkossa eläinlääkäripalveluiden saatavuuden.

6 INVESTOINNIT JA HANKINNAT

Virolahden kunnan investointeihin varattiin talousarviossa 2021 määrärahaa 2 346 000 euroa ja toteutuneet investoinnit olivat 1 910 341 euroa. Euromääräisesti suurin yksittäinen investointi oli Virojoen uusi päiväkotikoti. Päiväkodin rakentaminen on edennyt odotettua hitaammin ja määrärahaa siirtyy vuodelle 2022 noin 470 000 €.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota investointien suunnittelun tärkeyteen.

7 KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Virolahden kuntakonserniin kuuluu neljä (4) tytäryhteisöä ja kolme (3) kuntayhtymää sekä kolme (3) osakkuusyhtiötä. Konserniyhteisöille ei ole asetettu toiminnallisia tai taloudellisia tavoitteita. Tarkastuslautakunnan arvioinnin painopistealueena oli konserniyhtiöiden taloudellinen tila, asuntokannan kunto sekä korjaustarpeet. Tarkastuslautakunta kuuli toimitusjohtaja/isännöitsijää arviointia suorittaessaan.

Talouden arviointimenettelyyn johtavien raja-arvojen toteutuminen

Tarkastuslautakunta on tarkastellut kunnan ja kuntakonsernin taloustilannetta suhteessa kuntalain mukaisiin talouden arviointimenettelyn mahdollisesti käynnistäviin raja-arvoihin. Tarkastuslautakunta on arvioinnissaan käyttänyt seuraavia värisymboleita:

	=tilanne on hyvä
	=tilanne on huolestuttava
	=tilanne on huono

Talouden arviointimenettelykriteereitä on uudistettu 1.3.2019 voimaan tulleessa lakimuutoksessa. Kunnan ja kuntakonsernin vuoden 2021 talouslukujen vertailu arviointimenettelyn raja-arvoihin on esitetty alla olevassa taulukossa, jossa sovelletaan ensimmäisen kerran uusia raja-arvoja vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnuslukujen perusteella

Raja-arvo	Keskimäärin	Kunnan tunnusluku	Arvio
Kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.		Kunnan taseessa on kertynyttä ylijäämää	
Kunnan konsernitaseeseen kertynyt alijäämä: > 1000 €/as (ed. vuosi > 500 €/asukas)		Konsernitaseessa on kertynyttä ylijäämää	

<i>Rahoituksen riittävyyttä ja vakavaraisuutta kuvaavat tunnusluvut</i>			
<i>(yhteenveto alakohdista 1-4)</i>			
Kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80%		22 %	
Kunnan tuloveroprosentti ylittää keskimääräisen tulovero-% +2,0 %	22,02 %	20,50 %	
Kuntakonsernin laina ja vuokravastuiden määrä asukasta kohden ylittää puolella kuntakonsernien keskimääräisen	8765 €/asukas 2020 tieto	9827 €/asukas (raja-arvo 13147,50)	
Konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate alle 0,8		0,2	

Uudistuneissa rahoitusta ja vakavaraisuutta kuvaavissa kriteereissä huomioidaan muun muassa kuntakonsernin vuokravastuut lainamäärän lisäksi sekä kuntakonsernin suhteellisen velkaantuneisuuden sijaan konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate. Lisäksi kunnan tuloveroprosentti voi jatkossa ylittää 2,0 prosenttia (ennen 1,0 prosenttia) kuntien keskimääräisen tuloveroprosentin

Konsernin tunnusluvut ovat huolestuttavalla tasolla erityisesti vuosikatteen ja poistojen suhdetta sekä laskennallista lainanhoitokatetta kuvaavien tunnuslukujen osalta. Konsernin lainakanta kasvoi vuonna 2021 ja lainamäärä on edelleen merkittävä. Konsernitason merkitys on kasvanut, kun kunnan talouden tilaa on ryhdytty arvioimaan myös kuntakonsernin tietojen pohjalta. Kunnan ja konsernin taseessa on edelleen ylijäämää, joten kuntalain edellyttämää talouden tasapainottamisvelvoitetta alijäämien kattamiseksi ei ole.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Konsernin tilikauden tulos oli alijäämäinen ja konsernin lainakanta kasvoi. Kuntakonsernin velkaantuneisuuden kehitykseen tulee kiinnittää edelleen huomiota samoin kuin ennustetun korkojen nousun vaikutukseen kunnassa ja kuntakonsernissa.

8 TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS VALTUUSTOLLE

Tarkastuslautakunta toteaa, että uudet valtuutetut ovat tehneet sidonnaisuusilmoitukset kuntalain mukaisesti ja tarkastuslautakunta on valvonut, että ilmoitukset on tehty.

Tarkastuslautakunta esittää valtuustolle, että valtuusto velvoittaisi kunnanhallituksen ja lautakunnat käsittelemään arviointikertomuksen ja antamaan vastineet kertomuksen havaintoihin sekä raportoimaan valtuustolle kuluvan vuoden aikana havaintojen aiheuttamista toimenpiteistä.

Tilintarkastaja esittää tilintarkastuskertomuksessaan tilinpäätöksen hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä kunnan hallintoa ja taloutta hoitaneille toimielinten jäsenille ja tehtäväalueiden johtaville viranhaltijoille tilikaudelta 1.1.–31.12.2021. Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan esitykseen.

Tarkastuslautakunta kiittää luottamushenkilöitä ja kunnan työntekijöitä vuoden 2021 aikana tehdystä hyvästä yhteistyöstä.

Virolahdella 25. toukokuuta 2022

VIROLAHDEN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Mikko Jokimies
puheenjohtaja

Aki Hurta
varsinainen jäsen

Aira Paavola
varsinainen jäsen

Anu Koskela
varsinainen jäsen